

saveza iz Inokentija III., Dobreilja i Belarmina, a ti ih sad možeš tražiti, dok te volja po enciklikama Inokentijevim, po djelima Dobreiljevim i Belarminovim. Dakako da ovaki način pisanja nije težak, i da se ovako mnogo lakše može narugati katoličkoj nauci, ali ovaka knjiga ne zaslužuje pravog poštovanja ni vjere. Zato neka dobro citiranje vrela rasvjetljuje sve puteve i tamne zakutke!

Nadalje moramo bolna srca istaknuti, da pisac „Polemickog bogoslovlja“ slijedi gotovo ad verbum protestansko-racijonalističke bogoslove pobravši po njihovim ognjištima preostale ugarke i donesavši njihove stare, otrcane fraze protiv katoličke nauke. Zaista žalosna svjedočba za pravoslavnu bogoslovsku nauku, kad ide u protestanske tabore, da donese štogod protiv vasseljene katoličke Crkve. Ovo ćemo sve vidjeti iz narednih naših razmatranja.

Još jedna crta mnogo ružnija karakteriše Epifanovičevo djelo. On izvraća mnoge i premnoge stvari i dokazuje katoličke bogoslovijske i na svoj ih način tumači, samo da onda usmogne što uspješnije svoju polemiku udesiti. Da, on donasa dokazuje, što se ne rodiše u glavi katoličkih bogoslova i onda se grohotom smije katoličkoj nauci, koja stoji na tako labavim nogama. Dali ovo čini Epifanovič namjerice ili to možda proizilazi odatle, što je on katoličku nauku študirao po protestansko-racijonalističkim piscima, ne ćemo ispitivati, ali svakako ovakav način polemike ne odaje ozbiljnosti ni ljubavi prema istini i pravičnosti. Zašto se u mlada srca pravoslavnih bogoslova usa-

gjuju ovakovi pojmovi o katolicizmu?

Janko Šimrak.

Muka Isusova. Napisao dr. R. Vimer, sveučilišni profesor. Zagreb. Tisak A. Scholza. 1910. Cijena 1 K. Kad čovjek pročita ovo krasno djelo, misli ga razne zakupe. Pričinja mu se, da mu je pred očima, pred dušom kao u panorami, ne kao na pozornici minula čitava ona krvava povjest, tragedija na Golgoti. Sve je tako živo, plastički, jasno prikazao učeni spisatelj. Da, i svako pojedino poglavlje dostaje te se čitalac duboko zamisli. Koliki je posao iz sva četiri evangjelista pokupiti, pribirati u tančine svu historiju, sistematski je poregijati, citatima potkrijepiti, u cjelinu i to ovako skladnu, kao ovo djelo što je, svesti, priznat će svatko. U djelu susretamo vrlo često tragove, reminiscence, da je učeni autör boravio u sv. zemlji. Toga radi i sami su opisi tako živahni, samo pripovijedanje tako zanimljivo. Karakteristike pojedinih osoba, lica upravo su mjestimice savršene. U ovo djelo upleo je pisac, gdje gdje nužno naveo, gdje gdje mimogred napomenuo, ondašnje običaje, pojedine dogagjaje, uredjenje u Židova sudbeno, socijalno, prevlast Rimljana i diranje u duhovne stvari. Na svoje ugodno, mило pripovijedanje nadovezuje upravo vještački g. Vimer citate iz sv. Pisma, te se gotovo i ne opaža, tako je to lijepa veza. Analiza nekih momenata upravo je potresna. Citavo djelo svęta je historija, ali ne samo to. Čitalac dobiva sliku iz života ondašnjega, a i to, koliko su Rimljani zasegli u zaseban život naroda židovskoga. Knjiga dr. Vimerova pravo je duhovno štivo. Gdje je samo bilo prilike, autor je na-

nizao lijepih refleksija, pobuda za moralan, religiozan život, a sve to izvodi iz raznih dogagjaja, iz djela pojedinih lica.

Djelo preporučujemo. Da je u knjizi možda koja slika iz sv. zemlje, tek pripadom pripominjemo, mislimo, da bi to vrlo zanimalo odregjeni krug čitalaca.

Joseph Kardinal Hergenröther's: Handbuch der allgemeinen Kirchengeschichte. Vierte Auflage, neu bearbeitet von Dr. I. P. Kirsch. 3 sveska. 1902. 1904. 1909. str. XIII—722. XI—1104. XII—1175.

Poznata je ova vrstna, jedina od novijih oveća, crkvena povjest kardinala Hergenröthera.

Prvi svezak nosi naslov: Crkva u antikom kulturnom svijetu, drugi: Crkva kao voditeljica zapadnoga društva, a treći: Crkva iza raspada religioznog jedinstva na zapadu i proširenje kršćanstva u evropskim djelovima svijeta i izvan. Ta crkvena povjest siže do u prve godine vladavine Pija X.

Ovdje bi htio da istaknem osobito dvije prednosti toga djela. Ponajprije, što je na čelu svakog ovećega odsjeka spomenuta specijalna literatura za dotični odsjek i to u vrlo obilnoj mjeri. Time je olakoćen posao onome, koji bi htio koje pojedino pitanje u crkv. povjesti opširnije proučiti. Zatim što je raznolik život Crkve prikazan u stvarnim i kronološki jedinstvenim kraćim odsjecima.

Još će izaći jedan suplementum, koji će donijeti kronološki pregled i nadopunjke.

E. Vacandard: Études de critique et d'histoire religieuse. Deuxième série. Paris,

Lecoffre-Gabalda, 1910. str. 308, cijena Fr. 3'50.

U toj drugoj seriji V. obradjuje zanimiva pitanja. „Formalna uredba Crkve po Kristu“ je odgovor na Loisyjeva izazivanja. „Porijetlo sakramentalne ispovijedi“ je svakako savremeno pitanje. Neće se svi složiti sa V. kad kaže, da Didahe IV. 14, XIV. 1, ne govori o sakramentalnoj nego ritualnoj ispovijedi. Zanimivo je obradjeno „Pitanje o vojnoj službi kršćana u prvim vijekovima“. Zatim raspravlja o „pitanju duše ženâ i mâconski koncil“ i o „herezi Albigenza za vrijeme Inocenta III. Osobito je važna zadnja studija o naravi vlasti Crkve s obzirom na kaznu (la nature du pouvoir coercitif de l'Église). Po njem se vlast koercitivna Crkve sastoji u aplikaciji duhovnih kazna. Proti tom nazoru ustalo se sa mnogo strana. — Sve su ove rasprave izašle u raznim franc. časopisima.

Sadržaj je prve sveske ovaj: Porijetlo simbola apoštolskog, porijetlo crkvenog celibata, izbori biskupa za Merovingâ, osuda Galileja i t. d.

August Sträter S. I: Praktische Winke für den Bau u. die Einrichtung von einfachen Kirchen u. Pfarrhäusern nebst einigen Bemerkungen über Pensionate und Krankenhäuser. Fredebeul u. Koenen, Essen-Ruhr 1909. str. 108, cijena K 1'32.

U 52. broju „Katol. lista“ od g. 1909. tuži se veleč. gosp. Mrakužić, da se „u nas slabo umjetnički a često i nespretno grade i obnavljaju crkve“.

Nedavno je izašla pod gornjim naslovom knjižica, koja je sasma praktičke naravi s obzirom na gradnju, obnovu i uređenje crkve